

ARXIU HISTÒRIC DE PROTOCOLS DE BARCELONA

Memòria 2022

L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, constituït pels manuals, llibres notals i protocols de més de cent anys del districte notarial de la capital catalana, forma part de l'Arxiu General de Protocols del Col·legi Notarial de Catalunya, amb el qual es troba instal·lat de manera unitària a la seva seu, i és gestionat per aquesta institució. Integrat en el Sistema d'Arxius de Catalunya, és el primer arxiu de l'Estat espanyol d'entre els notariaus, tant per l'antiguitat com per la continuïtat i la transcendència dels seus fons. I, alhora, és un dels principals centres d'investigació i estudi del país, amb unes xifres d'usuaris (més de dos mil tres-cents) i de consultes (gairebé catorze mil) lleugerament superiors a les de l'any anterior.

Durant l'any 2022, l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona ha continuat desplegant les funcions ja tradicionals i que li són pròpies com a centre responsable de la custòdia, el tractament i la difusió del patrimoni documental generat per la institució notarial barcelonina, des de la seva gènesi, a l'inici del segle XIII, fins avui dia, d'acord amb la normativa sectorial corresponent.

En aquesta memòria es recullen i sistematitzen de manera sintètica aquestes competències, agrupades en quatre grans apartats, segons l'esquema coherent de funcions desplegades pels centres arxivístics: recepció o ingressos de fons; conservació en el triple vessant de preservació, restauració i reproducció; organització i tractament, igualment en un triple vessant de classificació, ordenació i descripció, i, en darrer terme, comunicació i difusió dels fons.

Convé advertir, en tot cas, que sobre els primers punts relatius a l'ingrés de fons, a la conservació o encara a la mateixa organització de la documentació en els seus diferents vessants, aquesta memòria recull tasques relatives a l'Arxiu General de Protocols del Districte de Barcelona més que no pas a l'Arxiu Històric. Tasques que, pel fet que formen part del mateix cicle o procés documental i són executades pel personal de la Secció Històrica, s'hi han incorporat.

Com a aspectes més remarcables de la tasca duta a terme durant aquest any 2022, es pot destacar:

- La continuació de la descripció dels protocols del segle XX (1941-1967), interrompuda l'any 2019 pel projecte de catalogació de la col·lecció de testaments tancats.
- La renovació del tríptic de l'arxiu.
- La participació del Col·legi, per primer cop, al festival d'arquitectura '48h Open House Barcelona', amb més de mil visitants.

1. RECEPCIÓ I INGRÉS DE LA DOCUMENTACIÓ

1.1 Ingrés de protocols de Barcelona

D'acord amb la legislació vigent, han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona els protocols de més de vint-i-cinc anys corresponents a les notaries demarcades dins el seu districte notarial, que actualment aplega, de manera exclusiva, la capital catalana.

La xifra de volums del protocol general ha pujat lleugerament respecte a la de l'any anterior arribant a la xifra de tres mil cinc-cents. Cal anotar que comptabilitzem la totalitat dels volums produïts. Així, incloem els protocols de dos notaris que, d'acord amb el Reglament notarial, no els han transferit pel fet de portar més de vint-i-cinc anys a la plaça:

- Any 1996: 104 notaris i 3.500 volums.

D'altra banda, els protocols que en aquest any han esdevingut centenaris i que, per tant, han passat a formar part de l'Arxiu Històric, obert a la consulta i a la investigació històrica, són:

- Any 1922: 43 notaris i 241 volums.

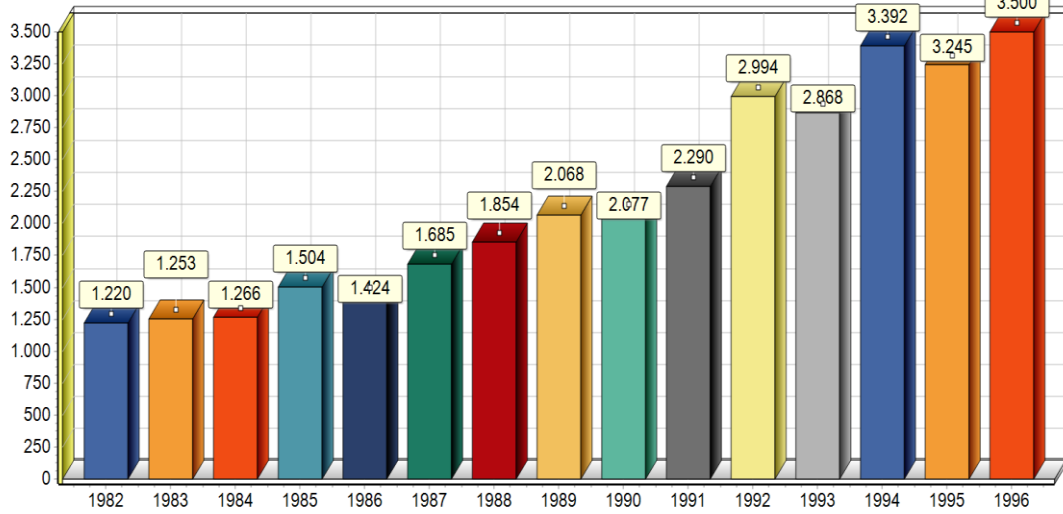
1.2 Ingrés i concentració de protestes

Aquest any, han ingressat a l'Arxiu General els protocols especials de protestes corresponents del districte de Barcelona, els quals han estat instal·lats al dipòsit del carrer Entença:

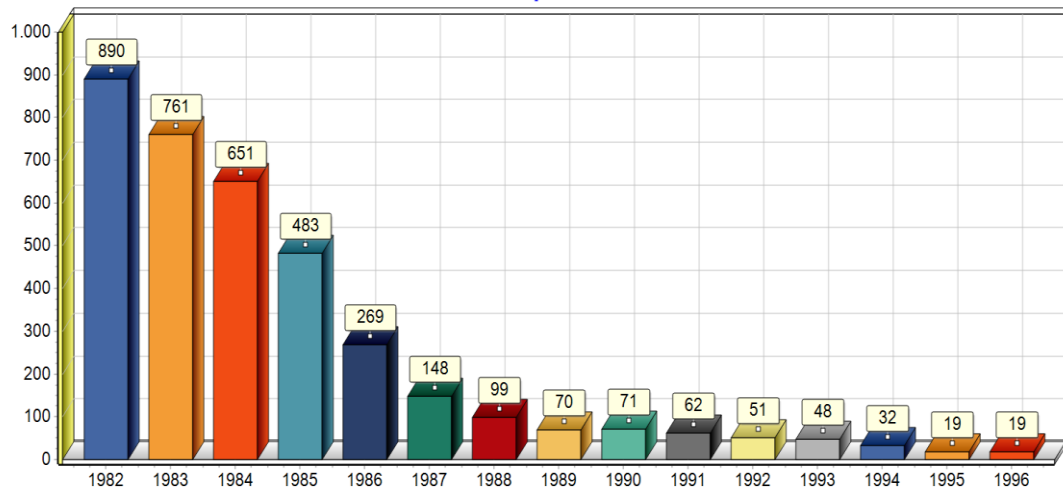
- Protocols de protestes del districte de Barcelona de 1996: 9 notaris i 19 volums.

Evolució de la producció notarial barcelonina: 1982-1996

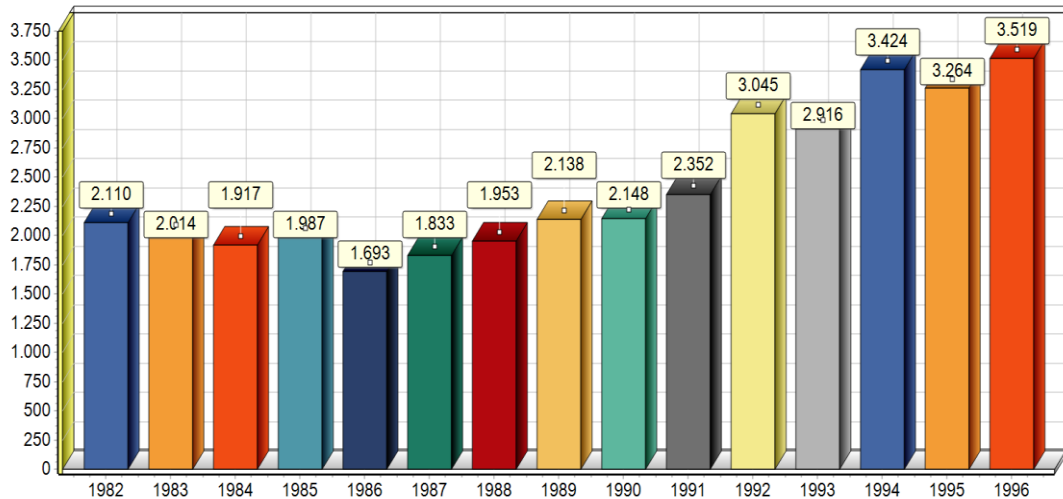
Protocol general

Protocol protestos

Protocol general i protestos

1.3 Ingrés de pliques

Igualment, han ingressat a l'Arxiu General les pliques en poder de les notaries, corresponents tant a dipòsits de tipus general com a testaments, memòries testamentàries o altres documents relacionats:

- Any 1996: 6 pliques.

1.4 Ingrés de protocols de Badalona

Durant aquest any han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona també els protocols de més de vint-i-cinc anys del districte de Badalona, que ens pertoca conservar perquè abans formava part del districte de Barcelona:

- Any 1996: 4 notaris i 175 volums.

1.5 Ingrés de protocols de l'Hospitalet de Llobregat

Fruit de l'Acord de Junta de 26 d'octubre de 2016, l'Arxiu General custodia en dipòsit l'Arxiu de Districte de l'Hospitalet de Llobregat. Els ingressos corresponents al protocol de més de vint-i-cinc anys són:

- Any 1996: 14 notaris i 385 volums.

1.6. Ingrés de protocols de Sant Boi de Llobregat

Fruit de l'Acord de Junta de 14 de gener de 2009, l'Arxiu General custodia en dipòsit l'Arxiu de Districte de Sant Boi de Llobregat. Els ingressos corresponents al protocol de més de vint-i-cinc anys són:

- Any 1996: 11 notaris i 279 volums.

1.7 Arxiu dels fons de Corredors de Comerç de Catalunya

Com a institució successora dels quatre antics col·legis territorials de corredors de comerç, el Col·legi de Notaris ha assumit la ingent massa de volums generats pels fedataris mercantils cessats amb anterioritat a l'any 2000, mitjançant la creació de l'Arxiu de Corredors de Comerç de Catalunya (ACCC), constituït per quatre seccions corresponents a cadascun dels esmentats col·legis territorials (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona).

D'aquestes seccions, l'única destinada a mantenir-se activa és la de Barcelona, ja que, d'acord amb la legislació vigent sobre el destí dels llibres registre, aquests han de

ser transferits a l'arxiu notarial de districte corresponent. Així, fruit de les transferències corrents, durant l'any 2022 han ingressat:

- Plaça de Barcelona, de l'antic Col·legi de Corredors de Comerç de Barcelona, 636 volums.

2. CONSERVACIÓ DELS PROTOCOLS

2.1 Manteniment de suports

S'han dut a terme les tasques pròpies de manteniment de les unitats d'instal·lació, tant de les capses i de les carpetes que protegeixen els volums com dels mateixos protocols.

2.2 Enquadernació de protocols del segle XX

S'ha prosseguit la tasca de reparació de les enquadernacions i, en tot cas, de restauració dels protocols del segle XX, de notaris i anys diversos, amb una xifra lleugerament inferior a l'exercici anterior:

- 48 volums de protocols.

2.3 Restauració de protocols

Igualment, s'ha continuat la restauració dels volums històrics més malmesos i que es consideren de major interès. D'aquesta manera, aquest any s'han restaurat:

- 4 volums del segle XIV.

2.4 Instal·lacions d'arxiu

Canviada l'any 2006 la maquinària de climatització de l'Arxiu Històric i Intermedi, durant el 2022 se n'ha continuat controlant el rendiment, mercès als sensors de control o termohigrògrafs i mitjançant lectures automàtiques periòdiques dels paràmetres de temperatura i humitat, bàsics per a la conservació òptima dels fons documentals.

3. ORGANITZACIÓ I TRACTAMENT DE LA DOCUMENTACIÓ

3.1 Classificació i ordenació dels fons

S'han dut a terme les tasques pròpies de tractament i organització dels fons de protocols generals ingressats a l'arxiu, tant de Barcelona com de Badalona:

- Revisió, neteja (fotocòpies, grapes, clips...) i ordenació alfabètica per notaris dels protocols de Barcelona de l'any 1996, amb un total de 104 notaris i 3.500 volums.
- Revisió, neteja (fotocòpies, grapes, clips...) i ordenació alfabètica per notaris dels protocols de Badalona de l'any 1996, amb un total de 4 notaris i 175 volums.

Igualment, s'han ordenat els protocols especials de protestos del districte de Barcelona ingressats a l'arxiu:

- Ordenació cronològica (1996) i alfabètica (de notaris).

També s'ha continuat organitzant el fons intern, petit però important, de les relacions de transferència de protocols i modificacions d'escriptures:

- Classificació i ordenació de les sèries de relacions de transferència i de modificacions d'escriptures de l'Arxiu General del Districte, de l'any 1996.

3.2 Descripció dels fons

Seguint amb el projecte patrocinat per la Fundació Noguera des de l'any 1995, d'elaboració del nou inventari dels protocols de l'arxiu, enguany s'han dut a terme les tasques següents:

- Un cop finalitzada la tasca de catalogació de la col·lecció de testaments tancats iniciada l'any 2019, s'ha continuat, d'acord amb el pla establert, amb la descripció dels protocols del segle XX, del període 1941-1967, corresponent al volum onzè de l'inventari. Pel que fa a la metodologia de descripció, aquesta ha estat la mateixa que en els volums anteriors, però amb la fitxa ampliada amb la indicació del número d'instrument, com també s'ha fet, quan s'ha considerat necessari, l'arranjament físic de les unitats d'instal·lació, per tal que presentin unes millors condicions tant de conservació com de recerca.

3.3 Ordenació dels fons dels Districte de l'Hospitalet i de Sant Boi de Llobregat

Al llarg de 2022, ha anat ingressant el protocol corresponent a l'any 1996. Els fons es troben ordenats cronològicament i, dins de cada any, alfabèticament per notari, sense que per aquest motiu es perdi la vinculació de cada fedatari amb la respectiva plaça, ja que es pot retrobar consultant els instruments de descripció de l'arxiu.

3.4 Trasllet de fons entre dipòsits del Col·legi Notarial de Catalunya

Amb l'objectiu de poder acabar d'ingressar a les instal·lacions de la seu col·legial tot el protocol de l'any 1996 i, l'any vinent, el protocol de l'any 1997, els dies 28 i 30 de juny i 5 de juliol, s'han traslladat 3.586 protocols dels anys 1968 a 1973, del districte de Barcelona, al dipòsit de Molins de Rei. Es tracta d'una mesura provisional fins que estigui construït el nou dipòsit documental que solucioni la manca d'espai actual i permeti l'ingrés natural, cada any, del protocol barceloní de més de vint-i-cinc anys.

4. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ DELS FONDS

4.1 Servei a la sala de consulta

Aquesta és, sens dubte, la finalitat última del conjunt de tasques desenvolupades a l'arxiu i, alhora, la que ocupa més dedicació i atenció quotidiana per part del seu personal. Amb un nivell de consulta que gairebé arriba als catorze mil volums, les xifres totals d'usuaris i de consultes o volums servits situen el nostre centre entre els més prestigiosos i visitats del país.

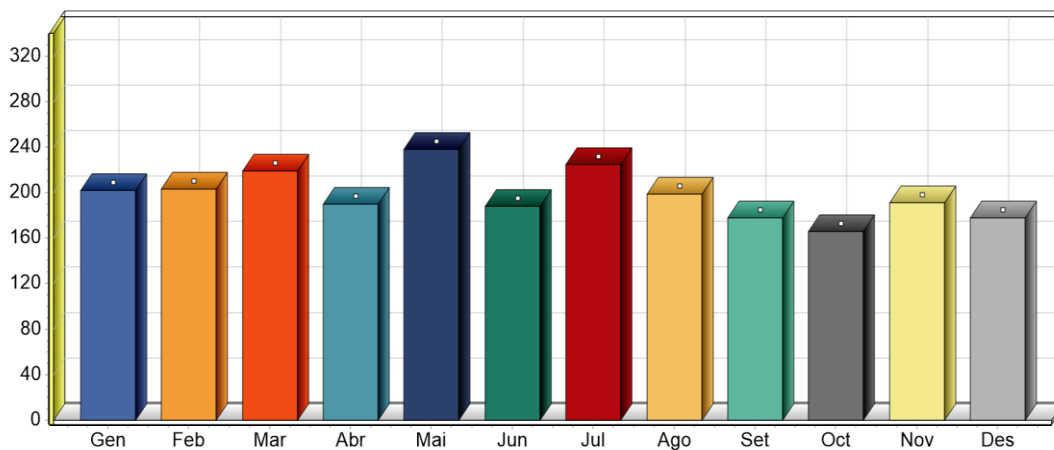
Aquest servei comporta moltes intervencions puntuals d'ajut, de resolució de dubtes de tot tipus (arxivístics, paleogràfics, diplomàtics, històrics...) i d'assessorament bibliogràfic o documental:

- S'han realitzat un total de 13.900 consultes per part de 2.377 usuaris. La normalització dels nivells de consulta, que ja es va iniciar l'any anterior, un cop superada la pandèmia de la Covid-19, s'ha consolidat enguany, eliminant-se del tot les últimes mesures restrictives. Així, des del mes d'abril, la mascareta ha deixat de ser obligatòria a la sala de consulta.

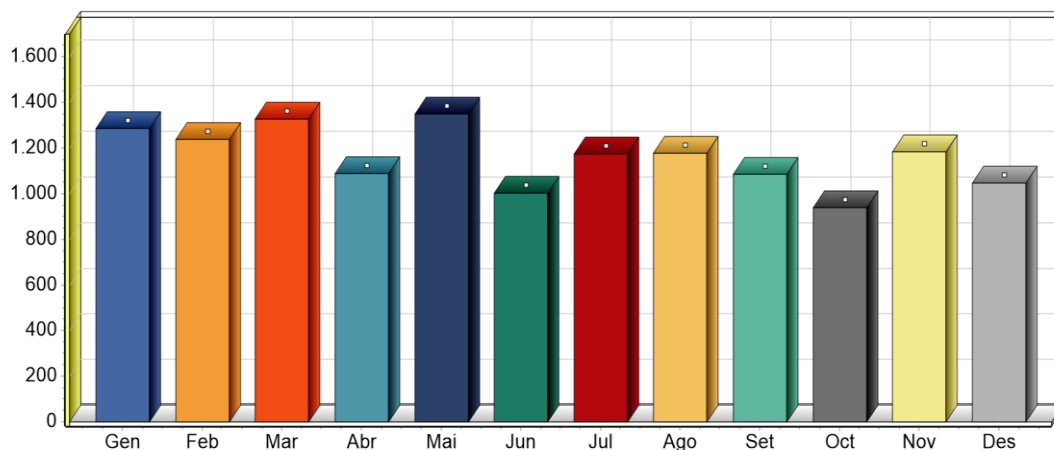
AHPB
Estadística d'usuaris i consultes, any 2022

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana diària usuaris	Mitjana diària volums
Gener	20	202	1.285	10,10	64,25
Febrer	20	203	1.239	10,15	61,95
Març	22	219	1.326	9,95	60,27
Abril	19	190	1.090	10	57,37
Maig	22	238	1.349	10,82	61,32
Juny	20	188	1.003	9,40	50,15
Juliol	21	225	1.175	10,71	55,95
Agost	22	199	1.179	9,05	53,59
Setembre	21	178	1.084	8,48	51,62
Octubre	19	166	939	8,74	49,42
Novembre	21	191	1.183	9,10	56,33
Desembre	19	178	1.048	9,36	55,16
TOTAL	246	2.377	13.900	9,66	56,50

Usuaris

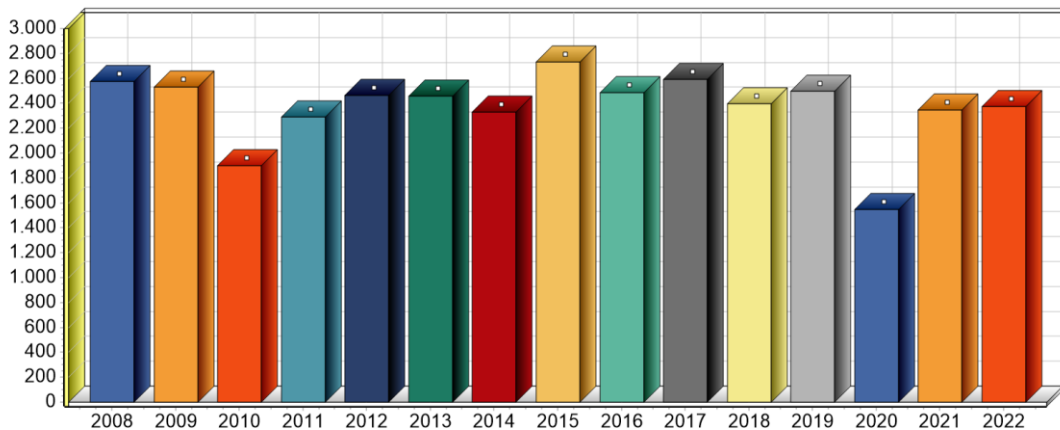
Volums

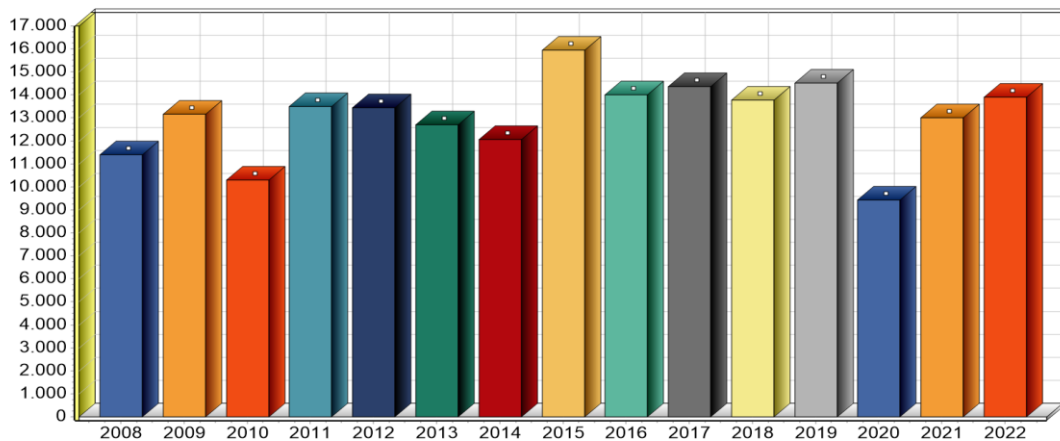
AHPB
Evolució de l'estadística d'usuaris i consultes: 2008-2022

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana usuaris	Mitjana volums
2008	250	2.573	11.396	10,29	45,58
2009	249	2.529	13.160	10,16	52,85
2010	250	1.902	10.302	7,61	41,21
2011	248	2.289	13.488	9,23	54,39
2012	248	2.463	13.452	9,93	54,24
2013	248	2.457	12.717	9,91	51,28
2014	247	2.332	12.068	9,44	48,86
2015	249	2.733	15.950	10,98	64,06
2016	247	2.488	14.006	10,07	56,70
2017	244	2.592	14.363	10,62	58,86
2018	248	2.397	13.787	9,67	55,59
2019	248	2.498	14.517	10,07	58,54
2020	178	1.546	9.421	8,69	52,93
2021	250	2.346	13.010	9,38	52,04
2022	246	2.377	13.900	9,66	56,50

Usuaris

Volums

4.2 Servei indirecte

De manera complementària al servei directe a sala, s'ha atès un elevat nombre de consultes, majorment a través del correu electrònic, sobre documentació de l'arxiu. I, sobretot, s'ha atès també una quantitat no xifrada, però realment molt nombrosa, de consultes telefòniques ben diverses: informació sobre situació de protocols de Catalunya, sobre notaris antics, sobre centres d'arxiu, preguntes sobre tipologies notariales, orientacions bibliogràfiques i documentals, ubicació de poblacions dins els districtes i un llarg etcètera.

4.3 Reproduccions

Com a resultat de les investigacions dutes a terme pels usuaris, sempre que l'estat dels registres i protocols ho ha permès, s'ha donat resposta a la seva sol·licitud de reproducció. Enguany, el nombre de sol·licituds ha estat molt similar al de l'any passat. D'aquesta manera:

- S'han realitzat un total de 1.128 reproduccions del fons documental de l'arxiu.

4.4 Visites comentades

Més enllà de les activitats habituals de tractament, descripció, difusió dels fons i d'atenció als usuaris, també es realitzen a l'arxiu, en el decurs de l'any, freqüents visites comentades per part de facultats o d'escoles universitàries, de personalitats i d'altres grups ben diversos que s'hi interessin. Com a novetat d'enguany, les visites s'han ampliat a treballadors del propi Col·legi Notarial i als seus familiars, a treballadors de notaries i, amb concertació de cita prèvia, al públic general en grups predeterminats.

També per primer cop s'ha participat, amb notable èxit, al festival d'arquitectura '24h Open House Barcelona', amb visites guiades, d'uns 25-30 minuts de duració, recurrent els espais més significatius de la casa.

Per tots els motius esmentats anteriorment, el nombre de visites ha estat molt superior al d'anys anteriors.

Les visites realitzades aquest any 2022 han estat les següents:

- 15 febrer. Visita d'un notari d'Alcalá de Henares (1 persona)
- 1 març. Visita d'alumnes del Grau en Dret de la Universitat Pompeu Fabra de l'assignatura 'Redacció jurídica i documental' impartida en català pel Dr. Albert Domingo (20 alumnes)

- 9 març. Visita d'alumnes del Grau en Dret de la Universitat Pompeu Fabra de l'assignatura 'Redacció jurídica i documental' impartida en castellà pel Dr. Josep M. Valls Xufre (9 alumnes)
- 17 març. Visita d'alumnes de l'assignatura 'Productors i tipologies documentals II' del Màster en Arxivística i Gestió de documents de l'ESAGED, impartida pel Dr. Jordi Vilamala (33 alumnes)
- 6 abril. Visita de treballadors del Col·legi Notarial de Catalunya (12 persones)
- 14 abril. Visita de treballadors del Col·legi Notarial de Catalunya (4 persones)
- 22 abril. Visita de treballadors del Col·legi Notarial de Catalunya (4 persones)
- 28 abril. Visita d'alumnes de l'assignatura 'Fonts escrites i documentals' del Grau en Història de la Universitat de Barcelona, impartida per la Dra. Victòria-Alba Burguera (13 alumnes).
- 4 maig. Visita d'auditors del Col·legi Notarial de Catalunya (3 persones)
- 15 maig. Visita de familiars de treballadors del Col·legi Notarial de Catalunya (25 persones)
- 20 maig. Visita de dos membres de l'Agència Notarial de Certificació (Ancert) (2 persones)
- 21 maig. Visita de familiars de treballadors del Col·legi Notarial de Catalunya (15 persones)
- 14 juny. Visita de catedràtics de la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat de Girona i la Universitat Rovira i Virgili (3 persones)
- 17 juny. Visita de membres organitzadors del festival d'arquitectura '24h Open House Barcelona' (2 persones)
- 18 juny. Visita de familiars de treballadors del Col·legi Notarial de Catalunya (22 persones)
- 18 juliol. Visita d'un notari argentí (1 persona)
- 8 setembre. Visita d'alumnes iberoamericans, de diferents nacionalitats, de l'Escola Judicial (29 persones)
- 23 octubre. Jornada de portes obertes en el marc del festival d'arquitectura '48h Open House Barcelona' (1.079 persones)
- 24 octubre. Visita d'alumnes del Màster en Ciències Jurídiques impartit pel Dr. Tomàs de Montagut, de la Universitat Pompeu Fabra (12 alumnes)

- 2 novembre. Visita de la directora general del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i del cap del Servei de Coordinació de la Xarxa d'Arxius Comarcals (2 persones)
- 3 novembre. Visita de membres de l'Associació Coordinadora de l'Ancianitat (9 persones)
- 10 novembre. Visita de membre de l'Associació Patrimonia (25 persones)
- 23 novembre. Visita de personal de la Notaria BCN (7 persones)
- 24 novembre. Visita dels guanyadors dels 'Premis 48h Open House Barcelona 2022' (30-40 persones)
- 14 desembre. Visita de públic general (4 persones)
- 20 desembre. Visita de públic general (4 persones)
- 22 desembre. Visita d'alumnes del Màster d'Estudis Avançats en Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona impartit per la Dra. Rosa Creixell (15 alumnes)

4.5 Classes pràctiques

En la línia de connexió ben directa de l'arxiu amb les universitats i altres institucions culturals, prèvia concertació, s'hi imparteixen classes pràctiques de diferents matèries relacionades amb la documentació (metodologia i crítica textual, paleografia i diplomàtica, història, antropologia...). D'aquest 2022 remarquen les següent:

- 13 març. Escola Superior Arxivística i Gestió de Documents (UAB). Dr. Jordi Vilamala (33 alumnes)
- 28 abril. Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Jaume Dantí (3 alumnes)

4.6 Tríptic de l'arxiu

Després de més de vint anys des de l'última edició, aquest 2022 s'ha renovat el tríptic de l'arxiu, actualitzant-ne tant el contingut com el disseny.

5. PERSONAL

El mes de març es va subdividir la direcció de l'arxiu amb el nomenament d'un Director de Gestió i Atenció a l'usuari i un Director de Recerca i Difusió.

Barcelona, juny de 2023